

INHOUD

Voorwoord 6

Inleiding 9

1 VOORBEREIDING 17

Inrichting van het atelier 18

Inspiratie opdoen 29

Een eenvoudige armatuur 33

Externe steunen 36

2 AAN DE SLAG 41

Zo maak je een kleiplaat 42

Patronen gebruiken 45

3 OPBOUWEN VAN ONDERLICHAAM OP ARMATUUR 51

Armatuur klaarmaken 52

Aan elkaar zetten 52

Voetzool en onderbeen 55

De voet 58

Bovenbeen 63

Bekken 68

4 HET BOVENLICHAAM OPBOUWEN 75

Zo begin je 76

Torso aan bekken bevestigen 78

De nek 82

Borsten 83

Armen 87



5 HET HOOFD 97

Een patroon gebruiken voor een hoofd 98

Gelaatstrekken aanbrengen 105

Gelaatstrekken verfijnen 110

Uitvullen: overgangen en samenhang 113

Haar 114

Hoofd op de nek bevestigen 115

6 HANDEN 125

Handen vormen 126

De handen aanzetten 132

7 UITVULLEN VAN DE KERNVORMEN 139

Ontluchten 140

Aanvullende foto's gebruiken voor nauwkeurige contouren 141

Het proces 142

Artistieke overwegingen 146

8 AFWERKING, DROGEN EN STOKEN 153

Afwerking 155

Drogen en stoken 160

bijlage A: Vier hoofdaanzichten 167

bijlage B: Aanvullende referentiefoto's 169

bijlage C: Illustratieve referenties 174

bijlage D: Patronen 181

Verantwoording 188

Bronnen 189

Over de auteur 189

Register 190

INRICHTING VAN HET ATELIER

Na jaren ervaring weet ik welke dingen belangrijk zijn en ervoor zorgen dat je veilig en productief in je atelier kunt werken. In dit deel kijken we niet alleen naar gereedschappen en materialen, maar ook naar essentiële zaken als verlichting, werkbladen en veiligheid.

VEILIGHEID IN DE STUDIO

Het is belangrijk dat je in een goed geventileerde ruimte werkt, vooral als er ovens staan en je er glazuren mengt. Mijn ovens staan op een overdekte veranda die rond mijn atelier ligt, zodat de rook en gassen verdwijnen en niet in mijn werkruimte komen. Als je oven binnen komt te staan, zijn er verschillende ventilatiesystemen verkrijgbaar die je kunt aansluiten zodat de chemische gassen niet in je werkruimte – en je longen – komen.

Ik meng niet mijn eigen klei, maar wel slib en glazuren. Bij het afwegen en samenvoegen van droge materialen voor mijn glazuren en slibs werk ik buiten in mijn spuitcabine en draag ik een beschermingsmasker. Dat houd ik op tot het glazuur gehydrateerd en volledig gemengd is. De spuitcabine is een gesloten, goed verlichte ruimte met een afzuigstelsel dat de deeltjes wegzuigt terwijl ik werk.

In het atelier zelf is de enige ventilatie die ik heb die van een briesje van tegenover elkaar openstaande ramen en deuren tijdens de warmere maanden. Ik beperk de hoeveelheid stof door de vloeren steeds schoon te maken met een natte lap en stofser en blik. Restjes opruimen terwijl ze nog nat zijn helpt ook het stof te beperken dat ontstaat als de klei droogt en verpulvert.

Af en toe houd ik grote schoonmaak. Dan ga ik eerst door het atelier om grote klei-resten te verwijderen met mijn natte lap. Daarna spuit ik mijn betonnen vloer schoon met water dat ik daarna met een trekker naar de afvoer met klei-bezinkbak midden in

de vloer haal. Heeft je werkruimte die niet, gebruik dan een nat/droogzuiger. Dweilen kost veel meer tijd, maar werkt ook.

Je kunt beter niet droog vegen, want daarvoor komen piepkleine silicadeeltjes in de lucht en die besmetten je werkruimte. Tenzij ik een bindmiddel gebruik dat de stof en kleideeltjes vangt, veeg ik nooit. Langdurige blootstelling aan kleistof kan cumulatieve, onherstelbare effecten hebben. Ik raad je aan in het atelier eenvoudige schoonmaakstrategieën te hanteren om jezelf en anderen gezond te houden.

WERKBLADEN

Ik werk in mijn studio op een boetseerbok of op een van verschillende tafels met afgedichte, multiplex bladen. Al mijn werkbladen zijn gemakkelijk te reinigen en te verplaatsen. Ik ben 1 meter 60 en mijn tafels (90 cm) komen tot op heuphoogte, wat goed werkt voor mij. Als ik van foto's aan de muur werk, gebruik ik een houten boetseerbok met draaibaar blad. Hij is in hoogte verstelbaar en staat op wieltjes zodat ik hem gemakkelijk kan uitlijnen met een specifieke foto. Voor grotere stukken gebruik ik een stalen schijf met ronde, houten basis.

Als je op zoek gaat naar een boetseerbok zul je merken dat er veel verschillende zijn. Ze gaan van eenvoudige houten bokken die zo'n 35 kg kunnen dragen tot zware die ruim 300 kg aankunnen. Houd bij je aankoop



VOETZOOLEN EN ONDERBEEEN



Gebruik de patronen (zie bijlage D) om de voetzolen uit de klei te snijden ④. Schuif ze over de stangen en zorg dat er zo'n 6 mm ruimte is tussen de stang en de klei om krimp en aanpassingen op te vangen. Controleer met behulp van de referentiefoto's of de voetzolen goed zijn uitgelijnd door het werk steeds zo te draaien dat het in lijn staat met een van de vier hoofdaanzichten. Laat je blik bij elk standpunt heen en weer gaan tussen de foto en de klei en maak zo nodig aanpassingen. Ben je tevreden, omlijn dan de voetzolen met een permanente markerstift op het plastic zodat je ze gemakkelijk kunt terugzetten als ze verschuiven tijdens de volgende stappen ⑤.

Leg de patronen voor de onderbenen op je kleiplaat van 1 cm dik, snijd ze uit en neem de markeringen over. Verwijder de patronen en maak de markeringen nog iets duidelijker. ⑥

Rol nu elke plaat op tot de twee lange randen samenkomen en elkaar overlappen langs de markeringslijn.

Kerf de randen in waar ze samenkomen, bestrijk ze met slib en druk ze samen. Haal je getande lomer kruiselings over de buitenkant van de naad om de kleideeltjes in elkaar te laten grijpen en de verbindingsnaad te ver-



sterken. Gebruik voor de binnenkant, waar je met je vingers niet bij kunt, een deugel of een draadeinde om de naad samen te drukken. Schuif het einde in het onderbeen en draai voorzichtig terwijl je van de buitenkant met je hand druk tegendruk geeft. Oefen genoeg druk uit om de naad te versterken maar kijk uit dat je de vorm niet vermindert. Zorg dat de opening in de cilindrische vorm minstens 1,3 cm is zodat er ruimte is voor krimp en voor kleine aanpassingen. ⑦ ⑧ ⑨

Als de cilinders van de onderbenen droog genoeg zijn en niet meer onder je vingers vervormen, vergelijk je ze met de referentiefoto's door ze naast elk aanzicht te houden en pas je ze zo nodig aan. Kijk naar de verhouding tussen het scheenbeen en de kuitspieren en let op hoe de vorm smaller wordt bij de knieovergang. (Dat is nog duidelijker naar de enkel toe.) Verwijder klei of breng meer aan om de vorm te nuanceren.

Schuif de onderbenen over de draadeinden en zet ze op de voetzolen. Vind de juiste stand voor de onderbenen met behulp van de referentiefoto's en pas aan waar nodig. Stabiliseer de benen met stukjes klei zodat ze op hun plaats blijven als je het werk draait. Ben je tevreden met de stand, trek dan de omtrek van elk been op de voetzolen om en zet een aantal verticale markeringen over de enkels en voetzolen, zodat je een uitlijngids hebt bij het in elkaar zetten. ⑩

Haal hierna de benen weer van de draadeinden af, kerf ze in, bestrijk ze met slib en zet ze vast op hun plaats. Breng verse klei aan rond de buitenkant van de naad tussen benen en voetzolen voor meer stabiliteit.

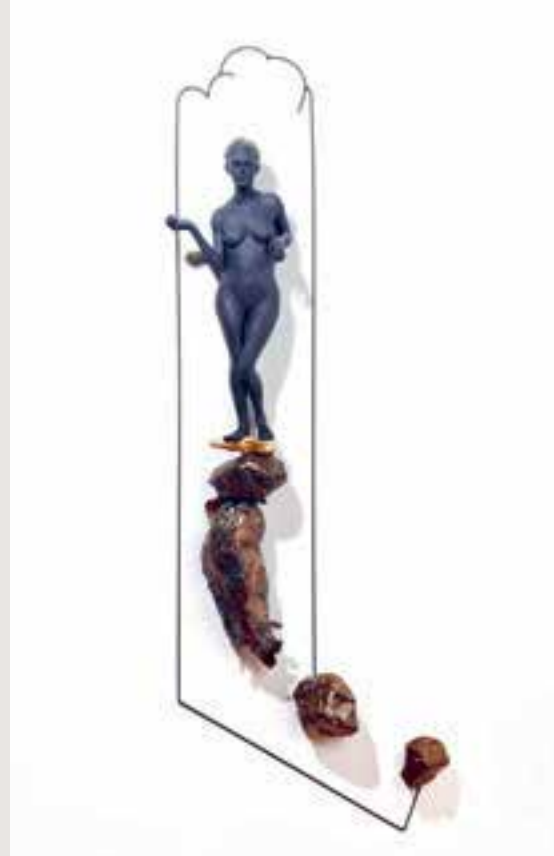
Galerie



Cristina Córdova, *La persistencia del verdor*. Robin Dryer.



Beth Cavener, *L'Amante*. Noel Alum.



Cristina Córdova, *Colonia*. Steve Mann.



Alessandro Gallo, *Brooks and Oliver*.
Met dank aan de kunstenaar.

Esther Shimazu, *Warm Green*.
Paul Kodama, met dank aan de John Natsoulas Gallery.



Kathy Venter, *Coup D'oeil*. David Borrowman.



Christy Keeney, *Guitar Player*. Fergal Megannety.



Max Levia, *Horizonte*. Jose Carlos Flores.



Max Levia, *Múrmuros*. Jose Carlos Flores.



Virgil Ortiz, *Centaur*.
Met dank aan de kunstenaar.



Judy Fox, *Eve*.
Met dank aan de kunstenaar.

OPBOUWEN VAN ONDERLICHAAM OP ARMATUUR

MODELBOETSEREN IN KLEI



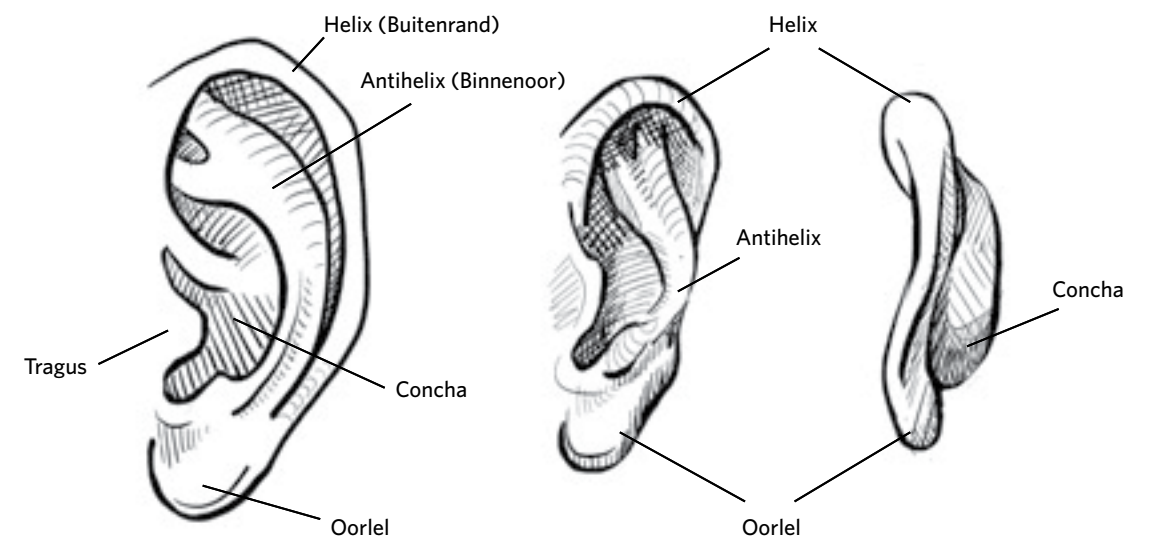
5. Teken met je mes vanaf de markering van de breedte van de mond (die je hebt getekend vanaf de binnenkant van de ogen) een diagonaal naar de rand van de top van de lip om de vermiljoengrens aan te geven. Doe dit zowel links als rechts. Ik draai hierbij mijn gereedschap een beetje en verminder druk om te voorkomen dat ik het volume afvlak. Doe hetzelfde bij de onderlip maar denk eraan dat de verdeling van de vlakken daar iets anders is. Zorg ervoor dat de onderlip bij de uiteinden onder de bovenlip valt.
6. Als je de mondhoeken en -vlakken hebt bepaald, kun je klei toevoegen om de lippen volume te geven. (Zie bijlage C, tekening c.)
7. Als je onder de onderlip verder gaat, let dan op de twee ovale vormen op de kin. Haal in het midden, recht boven de kin materiaal weg en voeg aan weerszijden kleine hoeveelheden klei toe om dit onderste deel van de mondkringspier te definiëren.

OREN

Als de basisvorm van de oren redelijk droog is, haal je materiaal weg voor de buitenrand, de helix. Vorm de tragus, het kleine bobbeltje dat voor de gehoorgang zit. Begin de binneste delen van het oor uit te snijden: de fossa, antihelix en concha. Breng tegelijkertijd materiaal aan waar nodig en draai hierbij steeds het hoofd om de uitlijning en projectie vanuit alle gezichtspunten te controleren. Bestudeer de referentiefoto's en gebruik die om de diepte van de verschillende onderdelen te meten.

KIN

Ga verder met de kin en voeg waar nodig materiaal toe. Controleer de balans door het hoofd constant te draaien.





Breng nu de informatie van de tekening over op de klei: markeer waar elke vinger de handpalm raakt en waar elk kootje zit waar de vinger buigt. ⑥ Als je het jezelf iets gemakkelijker wilt maken, kun je de verdeling van de kootjes ook gewoon schatten in plaats van de segmenten te tellen. Vanaf de basis van de vingers, waar ze de handpalm raken, zit het eerste kootlijntje net onder het midden van elke vinger. ⑦ Vandaaruit kun je de tweede sectie schatten. Staan de markeringen op hun plek, zet dan de achterkant van je mes op elke markering en rol de vingers waarmee je de streng vasthoudt heen en weer zodat je rondom zachte inkepingen krijgt.

Schuin voor je de vingers aanzet eerst de bovenrand van de handpalm af. Kerf dan de onderkant in en breng slib aan. ⑧ Lijn elke vinger met de ingetekende raaklijn uit met de afgeschuinde rand. ⑨ Probeer de radiaalvorm te behouden. Neem de tijd om de vingers te laten overvloeien in de handpalm door ze aan te drukken met modelleergereedschap. Voeg waar nodig beetje klei toe om de naad te versterken. ⑩ ⑪ Voeg om de knokkels vorm te geven ook klei toe aan de achterkant van de verbindingcurve; gebruik daarbij je eigen hand als voorbeeld. ⑫ Hierbij zijn kleine nylon penselen essentiële hulpmiddelen. Je kunt er de kleine beetje klei mee aanbrengen, vormen en glad maken. Voeg vervolgens kleine kleistrengen toe die de middenhandsbeentjes over de handpalm volgen en maak ze glad met je penseel. ⑬

Een gemakkelijke manier om vingernagels te suggereren, is door een klein mes in een boogje over de bovenkant van elke vinger te halen. Duw het mes aan beide zijkanten wat meer in de klei en verminder de druk ertussenin. Zo krijg je het effect van een nagelbed op de vinger.

